

**МІЖНАРОДНИЙ ЄВРОПЕЙСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ
«ЄВРОПЕЙСЬКА МЕДИЧНА ШКОЛА»**

ЗАТВЕРДЖУЮ

Директор ННІ «ЄМШ»

к.м.н., доцент Г.А. Александріна

« 30 » 2022 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ОТОРИНОЛАРИНГОЛОГІЯ

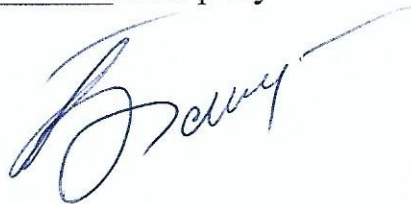
Підготовки	другого (магістерського) рівня
Галузі знань	22 «Охорона здоров'я»
Спеціальності	222 «Медицина»

РОЗРОБЛЕНО ТА ВНЕСЕНО: Навчально-науковий інститут «Європейська медична школа», кафедра клінічних дисциплін з курсами внутрішніх хвороб, хірургії, педіатрії, акушерства і гінекології

РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ: Резмак М. к.м.н., доцент кафедри клінічних дисциплін з курсами внутрішніх хвороб, хірургії, педіатрії, акушерства і гінекології, Гавриленко Ю.В. д.м.н., професор кафедри клінічних дисциплін з курсами внутрішніх хвороб, хірургії, педіатрії, акушерства і гінекології.

Схвалено на засіданні кафедри клінічних дисциплін з курсами внутрішніх хвороб, хірургії, педіатрії, акушерства і гінекології Протокол № 1 від «29» 08 2022 року

Завідувач кафедри

Бабенков Г.Д.

Затверджено на засіданні Вченої ради ННІ «Європейська медична школа»

Протокол № 1 від «29» 08 2022 року.

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни
		денна форма навчання
Кількість кредитів – 3	Галузь знань 22 Охорона здоров'я (шифр і назва)	Нормативна
	Спеціальність: 222 “Медицина”	Рік підготовки 4-й
Загальна кількість годин – 90		Семестр 7-й
		Лекції 10 год.
	Рівень вищої освіти: Магістр	Практичні 52 год.
		Самостійна робота 28 год.
		Вид контролю: Диференційований залік

2. КОМПЕТЕНТНОСТІ ТА ПРОГРАМНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Згідно з вимогами стандарту вищої освіти України за спеціальністю 222 «Медицина» галузі знань 22 «Охорона здоров'я» для другого (магістерського) рівня вищої освіти, дисципліна забезпечує набуття студентами таких *компетентностей*:

Загальні компетентності (ЗК)	
ЗК-1	Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
ЗК-2	Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.
ЗК-3	Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях
ЗК-4	Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності
ЗК-5	Здатність до адаптації та дії в новій ситуації
ЗК-6	Здатність ухвалювати обґрунтовані рішення.
ЗК-7	Здатність працювати в команді.
ЗК-8	Здатність до міжособистісної взаємодії.
ЗК-10	Здатність використовувати інформаційні і комунікаційні технології.
ЗК-11	Здатність до пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел.
ЗК-12	Визначеність і наполегливість щодо поставлених завдань і взятих обов'язків.
Фахові компетентності (ФК)	
ФК-1	Здатність збирати медичну інформацію про пацієнта і аналізувати клінічні дані.
ФК-2	Здатність до визначення необхідного переліку лабораторних та інструментальних досліджень та оцінки їх результатів.
ФК-3	Здатність до встановлення попереднього та клінічного діагнозу захворювання.
ФК-4	Здатність до визначення необхідного режиму праці та відпочинку при лікуванні та профілактиці захворювань
ФК-5	Здатність до визначення характеру харчування при лікуванні та профілактиці

	захворювань.
ФК-6	Здатність до визначення принципів та характеру лікування та профілактики захворювань.
ФК-7	Здатність до діагностування невідкладних станів.
ФК-8	Здатність до визначення тактики та надання екстреної медичної допомоги.
ФК-10	Здатність до виконання медичних маніпуляцій.
ФК-11	Здатність розв'язувати медичні проблеми у нових або незнайомих середовищах за наявності неповної або обмеженої інформації з урахуванням аспектів соціальної та етичної відповідальності.
ФК-16	Здатність до ведення медичної документації, в тому числі електронних форм.
ФК-20	Здатність до проведення епідеміологічних та медикостатистичних досліджень здоров'я населення; обробки соціальної, економічної та медичної інформації.
ФК-21	Зрозуміло і неоднозначно доносити власні знання, висновки та аргументацію з проблем охорони здоров'я та дотичних питань до фахівців і нефахівців, зокрема до осіб, які навчаються.
ФК-24	Дотримання етичних принципів при роботі з пацієнтами, лабораторними тваринами.
ФК-25	Дотримання професійної та академічної доброчесності, нести відповідальність за достовірність отриманих наукових результатів.
Програмні результати навчання (ПРН)	
ПРН-1	Мати ґрунтовні знання із структури професійної діяльності. Вміти здійснювати професійну діяльність, що потребує оновлення та інтеграції знань. Нести відповідальність за професійний розвиток, здатність до подальшого професійного навчання з високим рівнем автономності.
ПРН-3	Спеціалізовані концептуальні знання, що включають наукові здобутки у сфері охорони здоров'я і є основою для проведення досліджень, критичне осмислення проблем у сфері медицини та дотичних до неї міждисциплінарних проблем.
ПРН-4	Виділяти та ідентифікувати провідні клінічні симптоми та синдроми (за списком 1); за стандартними методиками, використовуючи попередні дані анамнезу хворого, дані огляду хворого, знання про людину, її органи та системи, встановлювати попередній клінічний діагноз захворювання (за списком 2).
ПРН-5	Збирати скарги, анамнез життя та захворювання, оцінювати психомоторний та фізичний розвиток пацієнта, стан органів та систем організму, на підставі результатів лабораторних та інструментальних досліджень оцінювати інформацію щодо діагнозу (за списком 4), враховуючи вік пацієнта.
ПРН-6	Встановлювати остаточний клінічний діагноз шляхом прийняття обґрунтованого рішення та аналізу отриманих суб'єктивних і об'єктивних даних клінічного, додаткового обстеження, проведення диференційної діагностики, дотримуючись відповідних етичних і юридичних норм, під контролем лікаря керівника в умовах закладу охорони здоров'я (за списком 2).
ПРН-7	Призначати та аналізувати додаткові (обов'язкові та за вибором) методи обстеження (лабораторні, функціональні та/або інструментальні) (за списком 4), пацієнтів із захворюваннями органів і систем організму для проведення диференційної діагностики захворювань (за списком 2).
ПРН-8	Визначити головний клінічний синдром або чим обумовлена тяжкість стану потерпілого/постраждалого (за списком 3) шляхом прийняття обґрунтованого рішення та оцінки стану людини за будь-яких обставин (в умовах закладу охорони здоров'я, за його межами) у т.ч. в умовах надзвичайної ситуації та бойових дій, в польових умовах, в умовах нестачі інформації та обмеженого часу.
ПРН-9	Визначати характер та принципи лікування хворих (консервативне, оперативне) із захворюваннями (за списком 2), враховуючи вік пацієнта, в умовах закладу охорони здоров'я, за його межами та на етапах медичної евакуації, в т.ч. у польових умовах, на підставі попереднього клінічного діагнозу, дотримуючись відповідних етичних та

	юридичних норм, шляхом прийняття обґрунтованого рішення за існуючими алгоритмами та стандартними схемами, у разі необхідності розширення стандартної схеми вміти обґрунтувати персоніфіковані рекомендації під контролем лікаря-керівника в умовах лікувальної установи.
ПРН-10	Визначати необхідний режим праці, відпочинку та харчування на підставі заключного клінічного діагнозу, дотримуючись відповідних етичних та юридичних норм, шляхом прийняття обґрунтованого рішення за існуючими алгоритмами та стандартними схемами.
ПРН-14	Визначати тактику та надавати екстрену медичної допомоги при невідкладних станах (за списком 3) в умовах обмеженого часу згідно з існуючими клінічними протоколами та стандартами лікування.
ПРН-17	Виконувати медичні маніпуляції (за списком 5) в умовах лікувального закладу, вдома або на виробництві на підставі попереднього клінічного діагнозу та/або показників стану пацієнта шляхом прийняття обґрунтованого рішення, дотримуючись відповідних етичних та юридичних норм.
ПРН-18	Визначати стан функціонування та обмежень життєдіяльності особи та тривалість непрацездатності з оформленням відповідних документів, в умовах закладу охорони здоров'я на підставі даних про захворювання та його перебіг, особливості професійної діяльності людини, тощо. Вести медичну документацію щодо пацієнта та контингенту населення на підставі нормативних документів.
ПРН-21	Відшукувати необхідну інформацію у професійній літературі та базах даних інших джерелах, аналізувати, оцінювати та застосовувати цю інформацію.
ПРН-22	Застосовувати сучасні цифрові технології, спеціалізоване програмне забезпечення, статистичні методи аналізу даних для розв'язання складних задач охорони здоров'я.
ПРН-24	Організувати необхідний рівень індивідуальної безпеки (власної та осіб, про яких піклується) у разі виникнення типових небезпечних ситуацій в індивідуальному полі діяльності.
ПРН-25	Зрозуміло і однозначно доносити власні знання, висновки та аргументацію з проблем охорони здоров'я та дотичних питань до фахівців і нефахівців.
ПРН-27	Вільно спілкуватися державною та англійською мовою, як усно так і письмово для обговорення професійної діяльності, досліджень та проєктів.

3. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Оториноларингологія — клінічна дисципліна, яка вивчає анатомію, фізіологію та патологію вуха, верхніх дихальних шляхів і суміжних з ними ділянок. Важливість і необхідність її викладання на завершальному етапі підготовки лікаря обумовлена тим, що захворювання верхніх дихальних шляхів стоять на одному з перших місць серед хворіб людини і становлять біля 15% всіх звертань до медичних установ. Крім того, своєчасне лікування ЛОР-хворіб є профілактикою різноманітної патології внутрішніх органів, сприяє запобіганню таких тяжких хронічних захворювань, як ревматизм, поліартрит, пієлонефрит, холецистит, патології судин, нервової системи, органу зору і тим самим зумовлює збереження працездатності та довголіття.

Програма побудована з урахуванням інтеграції навчального процесу у вищій школі і передбачає знання студентами базових теоретичних і клінічних дисциплін.

Програма дисципліни складається з одного модуля, до складу як входять блоки змістових модулів. Обсяг навчального навантаження студентів описаний у кредитах ЄКТС - залікових кредитах, які зараховуються студентам при успішному засвоєнні ними відповідного модулю (залікового кредиту)

4.Орієнтовна структура дисципліни «Оториноларингологія»

Тема заняття	Лекції	Практичні	Самостійна робота
1. Визначення початкового рівня знань. Методика і техніка ендоскопічного дослідження ЛОР-органів. Клінічна анатомія та фізіологія слухового аналізатора. Методи дослідження слуховогоаналізатора.	2	4	1
2. Хвороби вуха: сірчана пробка, зовнішній отит (фурункул зовнішнього слухового ходу, дифузний отит), гострий гнійний середній отит, мастоїдит	2	4	5
3. Хвороби вуха: хронічне гнійне запалення середнього вуха (мезотимпаніт, епітимпаніт), лабіринтит. Сануючі операції вуха, тимпанопластика. Отогенні внутрішньочерепні ускладнення та отогенний сепсис.	2	4	3
4. Негнійні захворювання вуха: катар середнього вуха, сенсоневральна приглухуватість, отосклероз, хвороба Мен'єра.	-	4	1
5. Клінічна анатомія, фізіологія і методи дослідження глотки, гортані, трахеї, бронхів і стравоходу. Вірус грипу А (H1N1).	-	4	3
6. Захворювання гортані, трахеї і бронхів. Гострі ларингіти. Сторонні тіла гортані, трахеї та бронхів. Методи діагностики та лікування.	-	4	3
7. Клінічна анатомія, фізіологія і методи дослідження носа, приносних пазух, глотки, гортані, трахеї, бронхів і стравоходу. Хвороби носа: викривлення носової перегородки, фурункул носа, гострий та хронічні риніти.	2	4	5
8. Хвороби приносних пазух: гострі та хронічні синуїти, орбітальні та внутрішньочерепні ускладнення риногенного походження. Курація хворих.	-	4	2
9. Хвороби глотки: гострі та хронічні фарингіти, лептотрихоз, класифікація тонзилітів, первинні та вторинні ангіни, ускладнення ангін, заглотковий абсцес, дифтерія глотки.	2	4	1
10. Хвороби глотки: хронічний тонзиліт, гіпертрофія піднебінних і глоткового мигдаликів.	-	4	1
11. Гострий ларинготрахеїт у дітей, дифтерія гортані, хронічний ларингіт, передпухлинні захворювання гортані. Трахеотомія. Конікотомія.	-	4	1
12. Пухлини та інфекційні гранульоми верхніх дихальних шляхів. Травми, сторонні тіла, кровотеча з ЛОР-органів. Невідкладнадопомога при ЛОР- хворобах.	-	4	3
Диференційний залік	-	4	-
Всього	10	52	28

5. МЕТА ЗАВДАННЯ ТА ДИСЦИПЛІНИ

Метою вивчення оториноларингології є оволодіння методами діагностики, лікування та профілактики хвороб вуха, горла, носа та приносних пазух і, насамперед, тих із них, які мають найбільш широке розповсюдження. Для досягнення цієї навчальної мети студент повинен знати: клінічну анатомію та фізіологію ЛОР-органів і сучасні методи їх дослідження; етіологію, патогенез, клініку, методи лікування та профілактики хворіб носа, приносних пазух, глотки, гортані, зовнішнього, середнього та внутрішнього вуха, а також викликаних ними ускладнень.

Студент повинен вміти: оцінювати результати обстеження ЛОР-органів; розпізнавати найрозповсюдженіші ЛОР-хвороби та їх ускладнення; призначати лікування цих захворювань.

Студент повинен оволодіти: типовими ендоскопічними методами дослідження ЛОР-органів; найуживанішими практичними навичками; методами надання невідкладної допомоги хворим з травмами, сторонніми тілами, кровотечами із ЛОР-органів та стенозами верхніх дихальних шляхів.

Вивчення дисципліни передбачає курацію хворих, вирішення ситуаційних задач, проведення тестового, комп'ютерного та очного контролю при оцінці початкового, поточного та кінцевого рівня знань.

6. ЗМІСТ ПРОГРАМИ

Вухо.

Клінічна анатомія. Зовнішнє вухо, його відділи, стінки зовнішнього слухового ходу. Середнє вухо, система його порожнин, поверхи та стінки барабанної порожнини, її вміст, будова барабанної перетинки, слухова труба, соскоподібний відросток. Кровопостачання та іннервація зовнішнього та середнього вуха. Внутрішнє вухо, його відділи, будова завитки, присінка, півколових каналів. Значення топографічних, анатомічних та вікових особливостей зовнішнього, середнього та внутрішнього вуха в розвитку хворіб вуха та їх ускладнень.

Рецепторний апарат, провідні шляхи та центри слухового аналізатора. Будова рецепторного апарату присінка та ампул півколових каналів. Ядра вестибулярного аналізатора та їх зв'язки з іншими відділами центральної нервової системи.

Фізіологія. Характеристика адекватного подразника слухового аналізатора. Зона слухового сприйняття, чутливість до звуків різної частоти, адаптація, в тому, бінауральний слух. Звукопроведення та звукосприймання. Значення барабанної перетинки, слухових кісточок, м'язів барабанної порожнини та вторинної барабанної перетинки в механізмі проведення звуку. Функції слухової труби. Кісткове звукопроведення, його типи. Теорії слуху.

Адекватні подразники ампулярного та отолітового апаратів. Ністагм, його характеристика та закономірності, три групи вестибулярних ре: порогова, надпорогова та мовна аудіометрія. Об'єктивні методи дослідження слуху, акустична імпедансометрія, реєстрація слухових викликаних потенціалів, отоакустична емісія. Використання безумовних та умовних рефлексів. Ігрова аудіометрія. Диференційна діагностика уражень звукопровідного та звукосприймального апаратів.

Дослідження вестибулярної функції. Дослідження спонтанних вестибулярних реакцій. Експериментальні проби — калорична, обертальна та пневматична стимуляція, купулометрія. Вестибулярна ілюзія протиобертання.

Дослідження функції отолітового апарату: отолітова реакція, кумулятивна проба. Дослідження чутливості до прискорення Коріоліса.

Хвороби зовнішнього вуха. Сторонні тіла зовнішнього слухового ходу.

Сірчана пробка. Зовнішній отит (обмежений та дифузний).

Гострий гнійний середній отит. Етіологія, патогенез, клініка. Особливості перебігу гострого отиту у немовлят та при інфекційних захворюваннях. Лікування, тимпанопункція та парацентез. Мастоїдит, атипові форми, лікування мастоїдиту, антрит. Антро-мастоїдотомія.

Хронічний гнійний середній отит. Обов'язкові ознаки. Мезотимпаніт та епітимпаніт. Холестеатома. Консервативне лікування. Сануючі операції. Тимпанопластика.

Лабіринтит. Етіологія, патогенез, клініка. Гострий, дифузний, серозний та гнійний лабіринтит, хронічний обмежений лабіринтит.

Отогенні внутрішньочерепні ускладнення та отогенний сепсис. Етіологія. Шляхи та етапи поширення інфекції з вуха в порожнину черепа; Менінгіт, тромбоз сигмовидного синуса та отогенний сепсис, абсцеси великих півкуль головного мозку та мозочка. Методи діагностики та принципи лікування. Наслідки впливу грипу А (H1N1) на системи ЛОР-органів.

Негнійні захворювання вуха. Гострий та хронічний катар середнього вуха, ексудативний отит. Сенсоневральна приглухуватість. Отосклероз. Хвороба Мен'єра. Слухопротезування.

Ніс та приносіві пазухи

Клінічна анатомія носа. Зовнішній ніс: кістковий та хрящовий скелет зовнішнього носа, кровопостачання, особливості венозного відпливу крові, іннервація, лімфатична система. Порожнина носа: стінки, сусідство з іншими органами та порожниною черепа, носові раковини та носові ходи, хоани, будова слизової оболонки носа (дихальна і нюхова зони), артеріальне кровопостачання та венозний відплив, особливості венозних утворень порожнини носа: кавернозна тканина, венозні сплетіння, їх роль, кровоточива зола носа, іннервація слизової оболонки порожнини носа. Рефлекси з порожнини носа.

Фізіологія носа. Функції носа: дихальна, захисна, нюхова, резонаторна, слезовивідна, мімічна. Носове дихання, його вплив на функціональний стан організму, на фізичний та психічний розвиток дитини, розвиток мови, виникнення захворювань інших органів та систем. Нюховий аналізатор.

Клінічна анатомія та фізіологія приносівих пазух. Будова, топографія, індивідуальні та вікові особливості. Функції приносівих пазух.

Методи дослідження. Зовнішній огляд та пальпація. Передня та задня риноскопія. Відео ендоскопія порожнини носа та приносівих пазух, рентгенографія, магнітно-резонансна та комп'ютерна томографія. Пункція, трепанопункція та зондування. Дослідження дихальної та нюхової функцій носа.

Хвороби носа. Вроджені аномалії. Травми, сторонні тіла. Деформація зовнішнього носа та перегородки носа. Кровотеча з носа: найчастіша локалізація, загальні та місцеві причини; принципи лікування, надання невідкладної допомоги, передня та задня тампонада, хірургічні методи зупинки. Гематома та абсцес перегородки носа. Відмороження, опіки. Бешиха, сикоз, екзема, ринофіма, фурункул та карбункул, можливі ускладнення.

Гострий риніт, особливості його перебігу в залежності від віку. 1 Хронічний риніт, його форми: катаральний, гіпертрофічний, атрофічний (простий і озена), вазомоторний (алергічний, нейровегетативний).

Захворювання приносівих пазух. Травми. Класифікація синуїтів. Гострий та хронічний гайморит, етмоїдит, фронтит, сфеноїдит. Гемісинуїт та паісинуїт. Поліпи носа. Одонтогенний гайморит, особливості клініки та лікування.

Орбітальні та внутрішньочерепні ускладнення при запальних хворобах носа і приносівих пазух.

Доброякісні (ангіофіброма, остеома, папілома) та злоякісні (рак, саркома, нейроестезіобластома, меланома) пухлини носа та приносівих пазух.

Глотка

Клінічна анатомія та фізіологія. Топографія глотки. Три відділи глотки. Зів. Стінки глотки. Заглотковий простір. М'язи глотки. Кровопостачання, лімфовідтік та іннервація глотки. Функції глотки.

Лімфаденоїдне кільце глотки. Будова піднебінного мигдалика. Функції лімфаденоїдного глоткового кільця; імунна, кровотворна, рефлекторна.

Методи дослідження. Пальпація регіонарних лімфатичних вузлів. Орофарингоскопія, задня риноскопія, непряма ларингоскопія, пальцеве дослідження носоглотки. Оцінка стану піднебінних мигдаликів — тонзилоротація, визначення характеру вмісту лакун.

Хвороби. Травми та сторонні тіла і невідкладна допомога при них. Гострий фарингіт. Хронічний фарингіт та його форми. Лептотрихоз.

Тонзиліт. Класифікація. Первинні ангіни: катаральна, фолікулярна, лакунарна, виразково-плівчаста ангіни, диференційна діагностика, загальні принципи обстеження та лікування. Вторинні ангіни. Ускладнення ангін: паратонзиліт та паратонзиллярний абсцес, латерофарингеальний абсцес, внутрішньомигдаликовий абсцес, аденофлегмона ший, розлита флегмона ший, тонзилогенний медіастиніт, тонзилогенний сепсис. Абсцестонзилектомія. Заглотковий абсцес. Дифтерія глотки.

Хронічний тонзиліт. Етіологія, патогенез, патологічна анатомія. Класифікація. Місцеві ознаки. Види декомпенсації. Формування діагнозу. Методи консервативного лікування. Показання до хірургічного лікування і його різновиди.

Гіпертрофія піднебінних мигдаликів. Аденоїди, аденоїди.

Пухлини. Юнацька ангіофіброма носоглотки. Рак глотки. Тонзиллярні пухлини: лімфоєпітеліома, ретикулосаркома.

Гортань, трахея, бронхи

Клінічна анатомія та фізіологія. Топографія гортані, трахеї та бронхів. Вікові особливості, рівень розташування, значення його для трахеостомії. Хрящі, суглобні зв'язки, клінічне значення для конікотомії. Зовнішні та внутрішні м'язи гортані. Функціональна класифікація м'язів гортані. Порожнина гортані, будова слизового та підслизового шару, його значення для розвитку набряку гортані і виникнення гортанної ангіни. Кровообіг та іннервація. Особливості лімфатичної системи гортані. Дихальна, захисна, голосова та мовна функції гортані.

Методи дослідження. Зовнішній огляд, пальпація, непрямі і прямі ларингоскопія, мікроларингоскопія, ларингостробоскопія, трахеобронхоскопія, дихальна бронхоскопія, фібрларинготрахео-бронхоскопія. Рентгенологічне та томографічне обстеження, комп'ютерна та магнітно-резонансна томографія гортані, трахеї та бронхів.

Хвороби гортані. Травми гортані і трахеї, невідкладна допомога. Стеноз гортані: визначення поняття, причини гострого та хронічного стенозу гортані, стадії, принципи лікування. Трахеотомія і трахеостомія: показання, її варіанти, техніка операції. Конікотомія. Гострий катаральний ларингіт. Гортанна ангіна, флегмонозний ларингіт, абсцес надгортанника, хондроперихондрит гортані. Гострий ларинготрахеїт у дітей: етіологія, патогенез, клінічна класифікація, клініка, принципи лікування, продовжена назотрахеальна інтубація. Дифтерія гортані. Хронічний ларингіт: катаральний, гіпертрофічний, атрофічний. Передпухлинні хвороби гортані.

Пухлини гортані. Доброякісні: фіброма, папілома (папіломатоз). Злоякісні — рак гортані: стадії захворювання, клініка, діагностика, в т. ч. принципи ранньої діагностики. Мікроларингоскопія в діагностиці та лікуванні раку гортані. Хірургічне та променеве лікування. Хіміотерапія. Реконструктивні операції на гортані. Значення профілактичних оглядів та диспансеризації в діагностиці і запобіганні злоякісних новоутворень гортані.

Сторонні тіла гортані, трахеї та бронхів. Вікові аспекти. Особливості клініки при сторонніх тілах гортані та трахеї, методи їх видалення. Клініка сторонніх тіл бронхів: період гострих респіраторних порушень, латентний період, період ускладнень. Різновиди стенозу бронхів: повний, частковий, вентильний. Рентгенологічне обстеження хворого. Феномен Гольцкнехта—Якобсона. Методи їх видалення.

Стравохід

Клінічна анатомія. Топографія стравоходу. Будова стінки, кровообіг, лімфовідтік, іннервація. Фізіологічні звуження стравоходу, їх клінічне значення.

Методи дослідження. Рентгенологічне обстеження. Езофагоскопія: методи анестезії, інструментарій і техніка маніпуляції.

Сторонні тіла. Клініка. Етапи обстеження хворого з підозрою на стороннє тіло стравоходу. Місце фіброезофагоскопії в діагностиці та лікуванні сторонніх тіл стравоходу. Показання до езофагоскопії. Ускладнення.

Опіки стравоходу. Причини. Клініка. Перша допомога. Лікування. Бужування стравоходу.

Інфекційні гранульоми

Склерома. Епідеміологія. Ендемічні зони розповсюдження хвороби. Сифіліс. Туберкульоз

7. Тематичний план лекцій

№	Тема лекції	Кількість годин
1	Введення в спеціальність. Методи дослідження слухового та вестибулярного аналізаторів.	2
2	Гострий гнійний середній отит. Мастоїдит.	2
3	Хронічний гнійний середній отит. Тимпаноластика Отогенні внутрішньочерепні ускладнення.	2
4	Хронічні риніти. Гострий та хронічний синусити. Риногенні ускладнення.	2
5	Морфологія та фізіологія лімфаденоїдного кільця глотки. Класифікація тонзилітів. Ангіни. Хронічний тонзиліт. Стеноз гортані, інтубація, трахеостомія. Гострі захворювання гортані. Хронічні захворювання гортані.	2
Всього:		10

8. Тематичний план практичних занять

№	Тема лекції	Кількість годин
1	Визначення початкового рівня знань. Методика і техніка ендоскопічного дослідження ЛОР-органів. Клінічна анатомія та фізіологія слухового аналізатора. Методи дослідження слухового аналізатора. Клінічна анатомія, фізіологія і методи дослідження вестибулярного аналізатора.	4
2	Хвороби вуха: сірчана пробка, зовнішній отит (фурункул зовнішнього слухового ходу, дифузний отит), гострий гнійний середній отит, мастоїдит.	4
3	Хвороби вуха: хронічне гнійне запалення середнього вуха (мезотимпаніт, епітимпаніт), лабіринтит. Сануючі операції вуха, тимпаноластика. Отогенні внутрішньочерепні ускладнення та отогенний сепсис.	4
4	Негнійні захворювання вуха: катар середнього вуха, сенсоневральна приглухуватість, отосклероз, хвороба Мен'єра.	4
5	Клінічна анатомія, фізіологія і методи дослідження глотки, гортані, трахеї, бронхів і стравоходу. Вірус грипу А (H1N1).	4
6	Захворювання гортані, трахеї і бронхів. Гострі ларингіти. Сторонні тіла гортані, трахеї та бронхів. Методи діагностики та лікування.	4
7	Клінічна анатомія, фізіологія і методи дослідження носа, приносних пазух, глотки, гортані, трахеї, бронхів і стравоходу. Хвороби носа: викривлення носової перегородки, фурункул носа, гострий та хронічні риніти.	4
8	Хвороби приносних пазух: гострі та хронічні синусити, орбітальні та внутрішньочерепні ускладнення риногенного походження. Курація хворих.	4
9	Хвороби глотки: гострі та хронічні фарингіти, лептотрихоз, класифікація тонзилітів, первинні та вторинні ангіни, ускладнення ангін, заглотковий абсцес, дифтерія глотки.	4
10	Хвороби глотки: хронічний тонзиліт, гіпертрофія піднебінних і глоткового мигдаликів	4
11	Гострий ларинготрахеїт у дітей, дифтерія гортані, хронічний ларингіт, передпухлинні захворювання гортані. Трахеотомія. Конікотомія.	4

12	Пухлини та інфекційні гранульоми верхніх дихальних шляхів. Травми, сторонні тіла, кровотеча з ЛОР-органів. Невідкладна допомога при ЛОР-хворобах.	4
13	Диференційований залік	4
	Всього:	52

9. Тематичний план самостійної роботи студентів

№	Тема	К-сть годин
1	Імпедансометрія	1
2	Диференціальна діагностика порушень звукопровідного та звукосприймального апаратів	1
3	Щадні сануючі операції вуха	3
4	Тимпанопластика	1
5	Ексудативний отит	3
6	Деформація зовнішнього носа. Ринопластика	2
7	Функції лімфаденоїдного глоткового кільця	3
8	Тонзиллярні (радіочутливі) пухлини	1
9	Передракові захворювання гортані	2
10	Сторонні тіла бронхів	3
11	Функціональні захворювання голосового апарату	3
12	Мікози ЛОР-органів	3
13	Допомога хворим з ураженням ЛОР-органів на етапах евакуації	1
	Всього:	28

10. Індивідуальні завдання.

Індивідуальні завдання є однією з форм організації навчання, яке має на меті поглиблення, узагальнення та закріплення знань, які студенти одержують в процесі навчання, а також застосування цих знань на практиці. Індивідуальні завдання виконуються студентами самостійно під керівництвом викладача.

До індивідуальних завдань відносяться: написання рефератів і створення мультимедійних презентацій з доповідями на засіданнях наукового студентського гуртка кафедри, участь в науково – дослідницькій роботі кафедри, участь в написанні тез та статей доповіді на студентських наукових конференціях.

Перелік завдань для індивідуальної роботи студента: участь у роботі студентського наукового гуртка та виступи на наукових форумах; участь у студентській олімпіаді з дисципліни; підбір відео та аудіо матеріалів із розділів навчальної дисципліни; підбір матеріалів і створення презентації з відповідної теми або розділу дисципліни.

11. Методи навчання

За джерелами знань використовують методи навчання: словесні – розповідь, пояснення, лекція, інструктаж; наочні – демонстрація, ілюстрація; практичні – практична робота, вирішення задачі. За характером логіки пізнання використовуються методи: аналітичний, синтетичний, аналітико-синтетичний, індуктивний, дедуктивний. За рівнем самостійної розумової діяльності використовуються методи: проблемний, пошуковий, дослідницький.

1. Словесні методи: лекція, бесіда;
2. Наочні методи: ілюстрація, демонстрація
3. Практичні методи: виконання практичних робіт та розв'язання ситуаційних завдань для

вироблення вмій та навичок;

4. Самостійна робота студентів з осмислення й засвоєння нового матеріалу

5. Використання контрольних-навчальних комп'ютерних програм

6. Інноваційні методи навчання: Case-based learning(Навчання через аналіз клінічного випадку, ситуації); мозковий штурм; навчальна дискусія; навчальні дебати; рольова гра; навчання в команді (Team-based learning); Обмін думками (think-pair-share).

Видами навчальних занять згідно з навчальним планом є: лекції; практичні заняття; самостійна робота студентів.

12. Методи контролю

Поточний контроль здійснюється на основі контролю теоретичних знань, практичних навичок і вмій.

Формами поточного контролю є: усне опитування (фронтальне, індивідуальне, комбіноване), співбесіда; **практична перевірка сформованих професійних умій** (проводиться за результатами розв'язування клінічних кейсів, роботи з медичною документацією, виконання практичних навичок, роботи біля ліжка хворого); **тестовий контроль** («відкриті» та «закриті» тестові завдання).

Поточний контроль є обов'язковим. Під час оцінювання засвоєння кожної теми з усіх дисциплін навчального плану за поточну навчальну діяльність студенту виставляються оцінки за 4-бальною (традиційною шкалою) з урахуванням затверджених критеріїв оцінювання з дисципліни. Враховуються всі види робіт, передбачені навчальною програмою. Студент має отримати оцінку з кожної теми. Викладач проводить опитування кожного студента у групі на кожному занятті і виставити оцінку в журналі обліку відвідувань та успішності студентів за традиційною шкалою («5», «4», «3», «2»).

При оцінюванні поточної навчальної діяльності студента 20% оцінки становить самостійна робота студента, яка враховує знання теми самостійного заняття і виконання роботи в зошиті.

Заключний (підсумковий) контроль проводиться:

- у формі письмової контрольної роботи, яка включає тестові завдання, теоретичні питання
- контроль практичних навичок (розв'язування клінічних кейсів, захист історії хвороби, оцінка правильності виконання практичних навичок - практично-орієнтований іспит.

Відповідно до специфіки фахової підготовки перевага надається тестовому та практично орієнтованому контролю.

Диференційний залік – це форма підсумкового контролю засвоєння студентом теоретичного та практичного матеріалу з навчальної дисципліни.

13. Схема нарахування та розподіл балів, які отримують студенти

Максимальна кількість балів за дисципліну складає 200 балів. Співвідношення між результатами оцінювання поточної навчальної діяльності і підсумкового контролю знань – 60 % та 40 %.

Вивчення дисципліни закінчується підсумковим контролем у вигляді диференційного заліку.

До диф.заліку допускаються лише ті студенти, які не мають академічної заборгованості (відпрацьовані всі пропущені заняття) і їх середній бал за поточну навчальну діяльність із навчальної дисципліни становить не менше оцінки «3».

Максимальна кількість балів, яку може набрати студент за поточну навчальну діяльність для допуску до диф. заліку становить 120 балів і визначається як сума середнього арифметичного всіх оцінок отриманих в семестрі.

Мінімальна кількість балів, яку повинен набрати студент за поточну навчальну діяльність становить - 72 бали. Перерахунок середньої оцінки за поточну успішність (за 120-бальною шкалою) в табл. 1.

Таблиця 1.

Перерахунок середньої оцінки за поточну успішність у багатобальну шкалу для дисциплін, що завершуються диференційним заліком

4-бальна шкала	200-бальна шкала	4-бальна шкала	200-бальна шкала	4-бальна шкала	200-бальна шкала
5	120	4.29	103	3.58	86
4.96	119	4.25	102	3.54	85
4.92	118	4.21	101	3.50	84
4.87	117	4.17	100	3.46	83
4.83	116	4.12	99	3.42	82
4.79	115	4.08	98	3.37	81
4.75	114	4.04	97	3.33	80
4.71	113	4.00	96	3.29	79
4.67	112	3.96	95	3.25	78
4.62	111	3.92	94	3.21	77
4.58	110	3.87	93	3.17	76
4.54	109	3.83	92	3.12	75
4.50	108	3.79	91	3.08	74
4.46	107	3.75	90	3.04	73
4.42	106	3.71	89	3	72
4.37	105	3.67	88	Менше 3	Недостатньо
4.33	104	3.62	87		

Максимальна кількість балів, яку може набрати студент при складанні диференційного заліку становить 80 (мінімальна кількість - не менше 50).

Оцінка з дисципліни визначається комплексно, як сума балів за поточну навчальну діяльність та балів за диференційний залік.

Із виділених 120 балів за поточну навчальну діяльність на оцінювання індивідуальної самостійної роботи здобувачів вищої освіти, згідно з робочою навчальною програмою, виділяється додатково від 4 до 12 балів. Заохочувальні бали додаються до підсумкової оцінки з дисципліни в кінці її вивчення.

Бали з дисципліни для студентів, які успішно виконали програму конвертуються у національну шкалу та систему ЄКТС (табл. 2).

Таблиця 2

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ЄКТС	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, диф. заліку	для заліку
180-200	A	відмінно	зараховано
160-179	B	добре	
150-159	C	задовільно	
130-149	D		
120-129	E		
50-119	FX	незадовільно з можливістю перескладання	не зараховано з можливістю перескладання
0-49	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

14. Методичне забезпечення

1. Робоча програма навчальної дисципліни;
2. Плани лекцій, практичних занять та самостійної роботи студентів;
3. Тези лекцій з дисципліни;
4. Методичні вказівки до практичних занять для студентів;
5. Методичні матеріали, що забезпечують самостійну роботу студентів;
6. Тестові та контрольні завдання до практичних занять;
7. Перелік питань до екзамену

15. Перелік навчально-методичної літератури

Основна

1. Пробст Р., Греверс Г., Іро Г. Оториноларингология в клинической практике. /М.: «Практическая медицина», -2012 – 243.
2. Невідкладна допомога в оториноларингології: Навч. посіб. для мед. ВНЗ післядиплом. освіти. Рекомендовано МОЗ / О.М. Науменко, В.М. Васильєв, Ю.В. Деєва, С.Б. Безшапочний. — К., 2017. — 144 с., тв. пал., (ст. 20 пр.).
3. Оториноларингология. Д.І. Заболотний, Ю.В. Мітін, С.Б. Безшапочний, Ю.В. Деєва. – К.: ВСВ «Медицина», 2010. – 472 с. + 32 с. кольор. вкл.

Допоміжна

1. Probst, R., Grevers, G., & Iro, H. (2005). Basic otorhinolaryngology: a step-by-step learning guide. Thieme.
2. Andre Leblanc. Atlas of hearing and balance organs. Springer –Verlag France, 1999.–58p.
3. Atlas of human anatomy by Frank H. Netter, M.D. Sharon Colacino, Ph.D Consulting Editor. – Summit, New Jersey. – 1992. – 514 p.
4. Charles M. Myer III, Robin T. Cotton. A practical approach to pediatric otolaryngology. –Chicago – London – Boca Raton. Year Book Medical Publishers Inc., 1988. – 247 p.
5. Marshall G. D. Therapeutic options in allergic disease; Antihistamines as systemic antiallergic agents. J. Allergy Clin. Immunol., 2000, 106:S303–9.
6. Otorhinolaryngology. Y.Mitin, Y.Deyeva, M.Zavaliy, Y.Gomza, V.Didkovskiy, L.Krynychko, O.Motaylo, Z.Tereshchenko, Y.Shevchuk. Editer by Professor Y.Mitin, Y.Deyeva. Associate Professor Y. Deyeva. Second edition, revised and expanded. Kyiv, AUS Medicine Publishing, 2011.

Інформаційні ресурси:

- [American Academy of Audiology\(link is external\)](#)
- [American Academy of Otolaryngology - Head and Neck Surgery\(link is external\)](#)
- [American Cancer Society\(link is external\)](#)
- [American Medical Association\(link is external\)](#)
- [American Physical Therapy Association\(link is external\)](#)
- [American Speech-Language-Hearing Association\(link is external\)](#)
- [American Tinnitus Association\(link is external\)](#)
- [National Cancer Institute\(link is external\)](#)
- [National Institute of Neurological Disorders and Stroke\(link is external\)](#)
- [National Institute on Deafness and Other Communication Disorders\(link is external\)](#)
- [Vestibular Disorders Association](#)